

Bratislava, 2.2.2011

O 43% veľkých verejných obstarávaní v roku 2010 súťažil len jeden kandidát

O väčšie verejné zákazky v minulom roku v priemere súťažili len dve ponuky

Príznakom slabo fungujúceho systému verejného obstarávania na Slovensku je nízka miera konkurencie o zákazky. **V roku 2010 v priemere súťažili o verejné zákazky menej ako dve firmy (presne 1,6 ponuky na jedno obstarávanie). Až 43% veľkých verejných obstarávaní v minulom roku skončila s jednou platnou ponukou.** Vyplýva to z analýzy, ktorú Transparency International Slovensko (TIS) urobila na základe informácií z viac ako 3100 oznámení o výsledku verejného obstarávania v sume takmer 7,7 mld. eur zverejnených vo Vestníku verejného obstarávania. Údaje sa týkajú nadlimitných a podlimitných verejných obstarávaní, teda v sume nad 60 tisíc eur pri tovaroch a službách a nad 360 tisíc eur pri stavebných prácach. Priemerný počet ponúk vyjadruje len ponuky pripustené komisiou k súťaži, je vážený podľa objemu zákaziek a zahŕňa všetky zmluvy z Vestníka verejného obstarávania okrem tých uzatváraných na základe dlhodobých rámcových dohôd.

V roku 2009 dosiahol priemerný počet ponúk 2,8 uchádzača. Pokles v roku 2010 na 1,6 uchádzača spôsobil megazákazka na tretí diaľničný PPP balík za viac ako 4 mld eur, v ktorej prišla len jedna ponuka. Aj bez nej by však priemerný počet uchádzačov ostal blízky dvom (2,3). Podľa štúdie Európskej komisie pred dvoch rokov bol **priemerný počet ponúk v rokoch 2004-5 pre 23 krajín únie 4,6 uchádzača.** Podľa nedávnej štúdie TIS¹ pritom každé zvýšenie počtu ponúk o jedného konkurenta prináša efekt zníženia finálnej ceny o 5-8% (do počtu piatich uchádzačov). Vyrovnanie počtu ponúk s priemerom EÚ by tak slovenskému verejnému sektoru mohli priniesť úspory na úrovni jednej miliardy eur ročne.

Miera súťaživosti sa oproti roku 2009 zlepšila v počte obstarávaní, v ktorých bola posudzovaná len jedna ponuka. Kým v roku 2009 bolo takých tendrov až 55%, v minulom roku 43%. Aj tak však v roku 2010 mala viac ako troch uchádzačov len štvrtina veľkých verejných obstarávaní.

Medzi obstarávateľmi existujú značné rozdiely. **Obstarávanie miest, obcí i samosprávnych krajov malo v minulom roku dvakrát vyššiu súťaživosť ako tendre ministerstiev** (priemere 2,8 uchádzača za mestá aj kraje oproti 1,4 za ministerstvá). **Z centrálnej štátnej správy sa v roku 2010 v priemere najviac súťažilo pri tendroch na Úrade vlády (2,7 ponuky) a ministerstve vnútra (2,2).** Naopak **žiadna konkurencia nebola pri väčších zákazkách na ministerstvách spravodlivosti ani výstavby a regionálneho rozvoja** – v ich veľkých tendroch vyhrávala jediná zúčastnená firma (pozri tabuľku A v prílohe).

Z miest s viac ako 20 tisíc obyvateľmi mala tendre s najväčšou konkurenciou ponúk Snina (4,9) a Trenčín (4,5, tabuľka B). Na opačnom konci skončilo Humenné (1,6). Z krajských miest najviac súťaže vo svojich obstarávaní mali Trenčín (4,9) a Trnava (4,4), **najmenej Nitra (2,2) a Košice (2,1).**

Banskobystrický samosprávny kraj mal minulý rok v tendroch v priemere najviac súťažiacich zo všetkých krajov (4,3 – tabuľka C). Naopak **najhorším bol Trnavský VÚC**, kde obe veľké súťaže mali len jedného uchádzača.

Počty ponúk sa rôznia aj podľa predmetu obstarávania. **Najviac sa súťaží pri poľnohospodárskych prácach, hotelových službách** (po 2,3 ponuky) **a v odpadovom hospodárstve** (2,2 tabuľka D.). Najmenej pri dodávkach laboratórneho vybavenia (1,1), dopravných službách (1,2) a architektonických a inžinierskych službách (1,3). Podpriemerne nízkou súťaživosťou trpia aj tendre na nákup áut (1,3) a softvéru (1,5).

Značné rozdiely v prítomnosti konkurencie zaznamenávajú aj stavebné a IT firmy, ktoré patria k najväčším dodávateľom verejného sektora. Kým napríklad stavebná firma Skanska vyhrávala minulý rok v súťažiach v priemere s viac ako šiestimi uchádzačmi, ZIPP Bratislava v tendroch len s 2,4 ponukami. Veľké rozdiely sú aj medzi softvérovými firmami (napr. versity verzus Siemens, pozri tabuľku E).

Čísla o priemerných počtoch ponúk neznamenajú, že ide o zámer či nekompetentnosť obstarávateľa. Rozdiely vychádzajú aj z charakteru nakupovaných predmetov, pričom niektoré sú vysoko špecifické a už na trhu môže existovať len malá miera konkurencie. Preto treba brať porovnanie medzi firmami aj obstarávateľmi s istým odstupom.

Napriek tomu je však podľa TIS zrejmé, že existujú veľké rezervy v kvalite obstarávania na Slovensku. **Medzi hlavné príčiny nízkej miery konkurencie vo verejných tendroch je podľa TIS príliš veľká voľnosť ako aj nízka kontrola obstarávateľov pri určovaní podmienok účasti či pri vylučovaní došlých ponúk zo súťaže, ako aj pri určovaní ťažko merateľných subjektívnych hodnotiacich kritérií.** To všetko už dopredu odrádza potenciálnych uchádzačov od zasielania ponúk. **Pomohlo by zavedenie elektronických aukcií, zrušenie nadštandardne voľného režimu obstarávania pre neprioritné služby, posilnenie kontroly zo strany ÚVO ale aj sprístupnenie dát o obstarávaní vo forme zrozumiteľnej širokej verejnosti. Obstarávatelia by mali sami vyvinúť väčšie úsilie aktívne informovať o tendroch a vyhľadávať potenciálnych uchádzačov.**

Novela skupiny poslancov momentálne prerokovávaná v parlamente je podľa TIS nádejným krokom k lepšej regulácii verejného obstarávania na Slovensku.

Gabriel Šípoš, Transparency International Slovensko

PS Analýza priemerného počtu ponúk vychádza z čísel prepočítaných v [Otvorenom vestníku verejného obstarávania](http://vestnik.transparency.sk) (vestnik.transparency.sk), ktorý Transparency pripravila s cieľom zvýšiť prístupnosť a zrozumiteľnosť dát Úradu pre verejné obstarávanie o verejných zákazkách. [Otvorený vestník](http://vestnik.transparency.sk) prináša v grafickej podobe jednoduchý prehľad o zhruba 30 tisíc zákazkách za viac ako 27 miliárd eur od roku 2005, a to podľa obstarávateľov, dodávateľov či predmetov zákaziek a ich vzájomných prepojení. Projekt podporilo Veľvyslanectvo USA na Slovensku a Open Society Institute.

Tabuľková príloha:

Priemerný počet pripustených uchádzačov v nadlimitných a podlimitných verejných obstarávaníach (nad sumu 60 tisíc pri tovaroch a službách, nad 360 tisíc eur pri stavených prácach, bez rámcových zmlúv) **za rok 2010**

(kompletné poradie bez obmedzení na stránke www.transparency.sk)

A. Poradie ministerstiev (podľa názvov platných po väčšinu roku 2010)

Obstarávateľ	Celkový objem obstarávaní v €	Počet zmlúv	Priemerný počet ponúk
Úrad vlády	1 615 954,00	4	2,7
Ministerstvo vnútra	142 141 348,83	53	2,2
Ministerstvo kultúry a cestovného ruchu	227 613 385,00	5	2,1
Ministerstvo obrany	30 133 474,77	47	2,1
Ministerstvo hospodárstva	1 911 310,42	8	1,7
Ministerstvo životného prostredia	3 174 950,08	10	1,5
Ministerstvo zahraničných vecí	3 352 083,00	6	1,3
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny	48 111 334,00	29	1,3
Ministerstvo financií	119 383 348,03	24	1,2
Ministerstvo pôdohospodárstva, živ. prostr. a reg. rozvoja	1 839 000,00	2	1,1
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu	18 231 039,40	27	1,1
Ministerstvo zdravotníctva	36 340 819,58	5	1,0*
Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií	4 215 301 888,00	11	1,0*
Ministerstvo spravodlivosti	657 680,00	2	1,0
Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja	11 483 545,00	3	1,0

Zdroj: vestnik.transparency.sk, *po zaokrúhlení, ale neboli tam všade len súťaže s jednou ponukou

B. Poradie samospráv Slovenska (s populáciou aspoň 20 tisíc obyvateľov, ktoré mali v roku minimálne štyri zmluvy* v celkovej hodnote aspoň milión eur)

Obstarávateľ	Celkový objem obstarávaní v €	Počet zmlúv	Priemerný počet ponúk
Snina	6 148 883,25	8	4,9
Trenčín	3 694 103,36	5	4,5
Zvolen	1 659 014,47	6	4,4
Trnava	2 024 908,70	4	4,4
Michalovce	6 615 041,11	4	3,6
Prešov	9 094 810,65	5	3,4
Vranov nad Topľou	5 010 891,75	5	3,4
Komárno	4 121 354,97	5	3,2
Šaľa	1 893 075,56	5	3,1
Liptovský Mikuláš	2 883 020,46	5	3,1
Ružomberok	3 053 099,99	4	2,8
Žilina	2 956 640,89	5	2,8
Bratislava	1 794 202,80	4	2,7
Banská Bystrica*	9 485 974,35	3	2,6

Obstarávateľ	Celkový objem obstarávaní v €	Počet zmlúv	Priemerný počet ponúk
Spišská Nová Ves	2 715 217,89	4	2,6
Nitra	12 613 983,25	4	2,2
Košice	15 152 499,42	12	2,1
Trebišov	6 873 831,47	5	2,1
Poprad	5 545 456,14	7	2,0
Čadca	2 246 045,22	4	2,0
Topoľčany	5 463 846,34	5	1,8
Levice	23 948 611,77	4	1,8
Dubnica nad Váhom	8 938 914	7	1,8
Humenné	4 371 954,49	4	1,6

Zdroj: vestnik.transparency.sk

PS *výnimkou je Banská Bystrica, má len tri obstarávania. **Tlačeným písmom** sú označené krajské mestá.

C. Poradie samosprávnych krajov*

Obstarávateľ	Celkový objem obstarávaní v €	Počet zmlúv	Priemerný počet ponúk
Banskobystrický samosprávny kraj	9 905 816,07	12	4,3
Košický samosprávny kraj	12 799 448,42	8	3,8
Nitriansky samosprávny kraj	3 408 152,63	8	3,3
Prešovský samosprávny kraj	22 985 701,85	30	2,9
Žilinský samosprávny kraj	10 029 476,20	63	2,5
Trenčiansky samosprávny kraj	4 576 199,52	7	2,0
Trnavský samosprávny kraj	350 045,00	2	1,0

Zdroj: vestnik.transparency.sk

*Bratislavský samosprávny kraj neukončil v roku 2010 žiadne obstarávania s výsledkom uverejnenom vo Vestníku VO (v roku 2009 mal priemerný počet ponúk 3,9 uchádzača)

D. Poradie podľa predmetu obstarávania (klasifikácia podľa prvej úrovne slovníka verejného obstarávania CPV)

Predmet obstarávania	Priemerný počet ponúk
Poľnohospodárske, lesnícke, záhradnícke služby	2,3
Hotelové, reštauračné a maloobchodné služby	2,3
Kanalizačné služby, služby na odstraňovanie odpadu, čistenie a environmentálne služby	2,2
Stavebné konštrukcie a materiály; pomocné výrobky pre konštrukcie	2,0
Produkty ťažobného priemyslu, základné kovy a príbuzné produkty	2,0
Rozhlas, televízia, komunikácie, telekomunikácie a príbuzné zariadenia	2,0
Priemyselné mechanizmy	1,9
Zdravotnícke vybavenie, farmaceutický materiál a výrobky osobnej starostlivosti	1,8
Ropné výrobky, palivo, elektrina a ostatné zdroje energie	1,7
Finančné a poisťovacie služby	1,7

Služby informačných technológií: konzultácie, vývoj softvéru, internet a podpora	1,6
Elektrické stroje, prístroje, zariadenia a spotrebný tovar; osvetlenie	1,6
Stavebné práce	1,5
Odevy, obuv, brašnárske výrobky a príslušenstvo	1,5
Softvérové balíky a informačné systémy	1,5
Prepravné zariadenia a pomocné výrobky na prepravu (motorové vozidlá)	1,3
Architektonické, stavebné, inžinierske a inšpekčné služby	1,3
Dopravné služby	1,2
Laboratórne, optické a presné prístroje a vybavenie	1,1

Zdroj: vestnik.transparency.sk

E. **Poradie podľa dodávateľov** (minimum 5 vyhratých zmlúv s celkovým objemom aspoň 10 mil. eur)

Víťazná firma	počet vyhratých zákaziek	objem vyhratých zákaziek v €	priemerný počet súťažiacich
Skanska SK a.s.	16	92 660 916,80	6,5
HASTRA s.r.o.	9	27 019 221,39	6,4
Inžinierske stavby, a.s.	31	26 722 481,75	3,8
COMBIN BANSKÁ ŠTIAVNICA, s.r.o.	10	30 104 580,03	3,6
VÁHOSTAV - SK, a.s.	16	51 269 633,94	3,6
PKB invest, s.r.o.	6	11 333 625,65	3,2
STRABAG s.r.o.	49	40 751 591,40	3,2
versity a.s.	11	19 226 406,05	2,8
HANT BA, a.s.	7	10 162 331,39	2,8
DATALAN, a.s.	13	18 028 118,38	2,8
EUROVIA SK, a.s.	57	74 067 080,61	2,7
DÚHA, a.s.	12	16 100 384,86	2,7
EURO-BUILDING, a.s.	65	51 355 761,27	2,6
Chemkostav, a.s.	12	10 856 839,74	2,5
FURMET GROUP, s.r.o.	11	13 829 211,92	2,5
ZIPP BRATISLAVA spol. s r.o.	11	160 891 320,57	2,4
VUJE, a.s.	5	55 747 952,39	2,2
GAMO a.s.	10	14 040 351,10	2,1
TEMPEST a.s.	12	31 878 189,28	1,7
Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s.	16	29 938 350,32	1,6
DITEC, a.s.	7	53 521 951,31	1,6
Hewlett-Packard Slovakia, s.r.o.	10	95 889 895,32	1,4
IBM Slovensko, spol. s r.o.	8	71 694 240,32	1,3
SLOVNAFT, a.s.	9	30 824 772,60	1,3
Siemens s.r.o.	11	32 382 693,77	1,0*

Zdroj: vestnik.transparency.sk

*po zaokrúhlení, firma nevyhrala vždy len v súťažiach s jednou ponukou

ⁱ Ako ovplyvňuje počet uchádzačov o verejnú zákazku cenu verejnej zákazky?, Ján Pavel, 2009, Transparency International Slovensko, <http://transparency.sk/wp-content/uploads/2010/01/Ako-ovplyvnuje-pocet-uchadzacov-o-verejnu-zakazku-cenu-verejnej-zakazky.pdf>